

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРАВОРОЗУМІННЯ СУДОВОГО РОЗСУДУ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ

ДИШЛЕВА Ольга Ігорівна - аспірант 4 року навчання, Державний податковий університет

DOI 10.32782/EP.2023.3.4

У статті досліджуються наукові підходи щодо право розуміння судового розсуду в адміністративному судочинстві. Зазначається, що сучасна українська судова система вже декілька років перебуває в стані реформування на шляху до євроінтеграції, мета якої забезпечення повної незалежності, неупередженості та найголовніше - ефективності. Утім, досі залишається ряд питань, які не зрушили з місця через зіткнення із вкоріннілими складнощами впровадження та дотримання правових принципів, не характерних для колишньої держави авторитарного правління із правовою системою радянського зразка, де більший акцент завжди робили на суворих правилах і відповідностях, а не на індивідуальному судженні та розсуді.

Констатується, що за останні чотири роки було декілька успішних спроб відокремлення українського підходу до застосування суддівського розсуду у сучасній процесуальній площині від радянської догматичної доктрини, де на той час альтернативні варіанти вирішення правових проблем навіть не розглядалися. Саме про такі спроби наразі і говорять постанови вищих адміністративних інстанцій українських судів, де відкрито висловлюється позиція про неможливість обмеження суду у виборі способів відновлення порушених прав та свобод, чим фактично акцентовано увагу на необхідності зміни обсягу повноважень суду, що в умовах тривалої судової реформи має неабиякі шанси на підвищення можливості фактичного вирішення спірних правовідносин та

забезпечення судової системи чинними механізмами захисту порушених прав та свобод.

На підставі проведеного дослідження запропоновано власне визначення «розсуд суду», яке варто розуміти як процесуальну можливість або право суду легітимно обирати належний спосіб відновлення порушених прав та свобод учасників процесу при вирішенні правового спору, на підставі власного судження в рамках всебічного, повного, об'єктивного дослідження та оцінки (виняткових) обставин справи, виходячи із правових принципів та загальних засад судочинства.

Ключові слова: розсуд суду, дискреційні повноваження, судова система, адміністративне судочинство, судові рішення, правосуддя.

Постановка проблеми

Сучасна українська судова система вже декілька років перебуває в стані реформування на шляху до євроінтеграції, мета якої забезпечення повної незалежності, неупередженості та найголовніше - ефективності.

Утім, досі залишається ряд питань, які не зрушили з місця через зіткнення із вкоріннілими складнощами впровадження та дотримання правових принципів, не характерних для колишньої держави авторитарного правління із правовою системою радянського зразка, де більший акцент завжди робили на суворих правилах і відповідностях, а не на індивідуальному судженні та розсуді.

Вітчизняна судова система страждає від нагромадження справ, нестачі ресурсів, зокрема фінансування, персоналу та інфра-

структури, що може спричинити затримку у відправленні правосуддя та зниженні якості судових рішень, а також її часто критикують за неефективні процедури, що призводить до тривалих та дорогих судових процесів.

Підвищення якості та ефективності судової системи, як наслідок – вимога у підвищенні професійної кваліфікації суддів і задоволення потреб судової системи в належному кадровому та ресурсному забезпеченні, що, звісно, не буде доцільним без запровадження заходів щодо зменшення кількості нерозглянутих справ та підвищення ефективності самого процесу розгляду судових спорів займає перші ланки у переліку вимог для вдосконалення, зокрема, і адміністративного судочинства України.

Адміністративна юстиція завжди виступала основним засобом захисту прав та інтересів фізичних і юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку суб'єктів владних повноважень, оскільки, такий захист повинен відбуватися «...шляхом справедливого, неупередженого та своєчасного розгляду справ» [1, с.22].

Таке вдосконалення адміністративного судочинства в Україні сприятиме ряду обставин, до яких, зокрема, можна віднести впровадження додаткових гарантій фізичних і юридичних осіб на справедливий суд; подолання роз'єднаності судової влади; забезпечення оптимізації та уніфікації процедур здійснення правосуддя загальними та спеціалізованими судами на всіх його стадіях та в усіх інстанціях згідно з європейськими стандартами [1, с.27].

Перші кроки до таких змін було закладено ще у 2016 році шляхом внесення змін до Конституції України та прийняттям того ж року положень нового Закону України «Про судоустрій і статус суддів», де було оголошено про утворення нового Верховного Суду як вищого судового органу в системі судоустрою України.

У подальшому судова практика почала йти шляхом активного розвитку в частині трактування та узагальнення судового досвіду, у тому числі в практичних питаннях застосування інституту розсуду в адміністративному процесуальному праві України.

Так, за останні чотири роки можемо констатувати декілька успішних спроб відокремлення українського підходу до застосування суддівського розсуду в сучасній процесуальній площині від радянської догматичної доктрини, де на той час альтернативні варіанти вирішення правових проблем навіть не розглядалися.

Саме про такі спроби наразі і говорять постанови вищих адміністративних інстанцій українських судів, де відкрито висловлюється позиція про неможливість обмеження суду у виборі способів відновлення порушених прав та свобод, чим фактично акцентовано увагу на необхідності зміни обсягу повноважень суду, що в умовах тривалої судової реформи має неабиякі шанси на підвищення можливості реального вирішення спірних правовідносин та забезпечення судової системи чинними механізмами захисту порушених прав та свобод.

Проте, навіть з огляду на цілеспрямовані зусилля та сприяння самих суддів створити обґрунтовану теоретичну та практичну основу для формування належного правового рівня судового розсуду в адміністративних правовідносинах, існує багато складнощів у визначенні поняття, його меж та сфери застосування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Зазначена проблематика викликала неабиякий науковий інтерес серед учених-адміністративістів, таких як: Авер'янов В., Бевзенко В., Лагода О., Канцір В., Куфтирєв П., Панова Г., Рісний М., Сеньків О., Хорошковська Д., Шевченко А., Шевчук С., Селіванов А., Папкова О., Барак А., Ткешеліадзе Г., Барабаш Ю., Комісаров К.

Віддаючи належне вищезазначеним фахівцям, та результатам їх наукових досліджень, усе ж таки існують дискусійні питання, що стосуються розсуду в адміністративному судочинстві, які потребують додаткового вивчення, що зумовлює актуальність дослідження і є основою для наукових пошуків авторів та підготовки цих матеріалів.

Мета дослідження полягає в необхідності наукового пошуку щодо розуміння судового розсуду в адміністративному судочинстві.

Виклад основного матеріалу

Питання правової невизначеності в певній мірі зумовлено відсутністю єдиної концепції природи розсуду, оскільки саме в цьому питанні підходи вчених-правознавців відображають певні розбіжності з огляду на новизну самої категорії розсуду.

Невизначеність самого поняття і його природи набуває негативного характеру у розрізі стрімкого зростання кількості порушень прав і свобод фізичних та юридичних осіб у публічно-правових відносинах, а часткова правоздатність суду у повній мірі не сприяє відновленню справедливості.

Відсутність законодавчо-визначеного терміна «судовий розсуд» зумовлює достатньо жваві дебати, наслідком яких є певна кількість частково відмінних між собою визначень, які, на нашу думку, варто розділити на певні групи.

І хоча деякі правники вже робили спроби розмежувати основні парадигми поняття «розсуду», відносячи їх до певних груп поглядів, вважаємо за необхідне зробити власне дослідження з огляду на значний обсяг критеріїв, за якими було систематизовано такі групи.

Так, до прикладу, П. Куфтирєв [2, с.30] поділяв парадигми поняття на наступні групи:

- повноваження судді/правомочність суду/право суду (органу);
- воля здійснити вибір;
- свобода діяльності/ступінь свободи;
- оцінка обставин/ставлення до справи/варіант поведінки;
- правозастосовна діяльність;
- інтелектуальна діяльність.

На наш погляд, вище запропоновані групи мають вузько направлений характер, який сам по собі відкидає можливість сформулювати визначення цього поняття. Крім того, деякі з критеріїв класифікації не можуть виступати окремо один від одного, оскільки в такому випадку втрачається суть розсуду. Понад те, деякі з класифікуючих критеріїв виступають основними ознаками розсуду та його невід'ємними складовими, такі як свобода вибору та оцінка обставин, без яких не вбачається можливим характеризувати цей інститут.

Таким чином, у ході нашого дослідження та аналізу наявних у юридичній та науковій літературі визначень, ми прийшли до висновку, що багато вчених-правознавців визначають розсуд як повноваження, правомочність, право, діяльність як інтелектуальну, так і правозастосовну, що полягає у виборі альтернативного чи найбільш підходящого варіанту дій, причому більшість з них у своїх визначеннях фактично ототожнюють «повноваження» з «діяльністю», хоча ми переконані, що остання за своїм обсягом має ширше значення.

Так, повноваження здебільшого визначають як – право на вчинення певних дій, у той час як діяльність – це процес виконання певних дій, задля виконання яких у деяких випадках необхідно бути наділеним відповідним обсягом повноважень.

Для прикладу, А. Барак у своїй праці використовує поняття «вільний розсуд», говорячи, що це повноваження надане особі, яка наділена владою, обирати між двома або більше альтернативами, коли кожна альтернатива законна [3, с. 13].

В. Авер'янов тлумачить поняття «дискреційна влада» як спосіб реалізації влади, за яким відповідний суб'єкт застосовує надані йому в межах закону повноваження на власний розсуд, без необхідності узгодження в будь-якій формі своїх дій з іншими суб'єктами [4, с.195].

Ю. Барабаш зазначає, що для кращого розуміння дискреції варто одночасно поєднати два елементи: «вольовий, який включатиме в себе вільний розсуд, і інтелектуальний (морально-правовий), який означає використання дискреційних повноважень за здоровим глуздом» [5, с.51], під яким варто розуміти не логічний шлях дій, а розумну стабільність правопорядку. Зокрема, автор посилається на європейські країни, де межами розсуду влади є історичні конституційні традиції та правові звичаї. Саме правові норми на моральному, соціальному та традиційному рівнях можуть стати «розумним обмеженням» і не дозволяють покладатися лише на внутрішні мотиви при здійсненні розсуду. Така позиція автора перетинається із доктриною так званого «розумного розсуду» (*reasonable discretion*), яка виступає у ролі правового принципу, який використовується у правозастосовній практиці США та

говорить про те, що судді та всі правоохоронні органи мають використовувати свій розсуд у розумних межах із врахуванням загальних принципів справедливості та рівності. Проте, при використанні свого розсуду, вони зобов'язані враховувати конкретні обставини справи, дотримуватись загальноприйнятих норм і принципів права, та не перевищувати межі наданих їм повноважень, що сприяє прийняттю більш гнучких та справедливих рішень, а також сприяє захисту прав і свобод громадян, запобігає зловживанню владою та підвищує довіру до правової системи [6].

О. Лагода наводить дефініцію цього поняття, під яким розуміє правозастосовчу діяльність щодо використання можливого варіанта поведінки, визначеного законом, на власний розсуд при вирішенні поставлених перед ним завдань, спираючись при цьому на принципи, що регулюють його діяльність [7, с.92].

А. Селіванов стверджує, що дискреційне повноваження може також полягати в можливості обрати один варіант серед двох чи більше варіантів, передбачених законом [8, с. 60].

Г. Ткешеліадзе прирівнює розсуд до права вибору, яке застосовується у тих випадках, коли суду надано право вибору між двома або кількома рішеннями, передбаченими правовою нормою рівнозначними щодо законності [9, с.36].

О. Папкина, у свою чергу, сприймає розсуд як врегульовану правовими нормами, здійснюваний у процесуальній формі специфічний вид правозастосовної діяльності, сутність якої полягає в наданні у відповідних випадках повноважень самостійно вирішувати спірне правове питання на основі норм права, виходячи з мети, переслідуваної законодавцем, принципів права та інших загальних положень закону, конкретних обставин справи, а також засад розумності, сумлінності, справедливості й основ моралі [10, с.107]. Утім, згодом доповнила своє визначення та виклала його таким чином: інтелектуально-вольова владна діяльність, сутність якої полягає в наданні правозастосовному суб'єкту у відповідних випадках повноваження вирішувати спірне правове питання, виходячи із цілей і принципів права, інших загальних

положень закону, конкретних обставин справи, а також засад розумності, добросовісності, справедливості та основ моралі [11, с.7].

М. Рісний визначає розсуд як передбачене юридичними нормами повноваження правозастосовального суб'єкта обирати один з декілька дозволених ними варіантів рішення щодо встановлення застосовуваної норми, з'ясування (тлумачення) її змісту або визначення міри конкретизації суб'єктивних юридичних прав і обов'язків, яке реалізується в певній процесуальній формі з огляду на зміст цієї норми та конкретні обставини справи й інші юридично значимі факти з метою забезпечення законності, справедливості, доцільності та ефективності державно-правового регулювання [12, с.34].

Також В. Канцір, хоча і використав іншу варіацію поняття розсуд - «угляд», яке на разі не набуло великого розголосу та зазнає критики, утім сформулював наступне поняття - це дозволена процесуальним законом інтелектуальна діяльність, змістом якої є проведення оцінки правових (й інших) явищ та здійснення вибору одного з декількох допустимих меж, відносно визначеної за змістом правової та процесуальної норми, варіантів правозастосовного рішення для забезпечення законності, справедливості, доцільності й ефективності правового регулювання [13, с.47].

До числа тих, хто вважає розсуд *різновидом самостійності*, належать В. Меньшиков та Б. Лазарєв. В. Меньшиков закликає розуміти під розсудом самостійність суб'єкта правозастосовання щодо вибору засобів і способів для вирішення юридичних питань, межі якої встановлюються законом [14, с.18].

Б. Лазарєв розглядає поняття як певний ступінь оперативної самостійності в ухваленні рішення про те, чи вступати в дію в тому чи іншому випадку, у виборі моменту вступу в дію і найбільш доцільного вирішення питання з декількох допустимих законом варіантів [15,с.92], а відтак більше говорить про розсуд як вольову сторону співвідношення доцільності і законності. Проте, позиція автора щодо співвідношення законності і доцільності суперечить концепції «*правової держави*», адже закон є вищою мірою доцільності і протиставляти зазначені категорії неможливо - це

крок назад у безконтрольну та всеохоплюючу діяльність посадових осіб державно – управлінського апарату [7, с.90].

Переконаними в тому, що розсуд – це *принцип*, залишаються В. Манохін та П. Куфтирєв.

В. Манохін наполягає на твердженні, що Конституція уповноважує суди на здійснення розсуду, з огляду на що його варто вважати конституційним принципом [16, с. 23], а П. Куфтирєв підтримує точку зору, що суддівського розсуду в його найбільш широкому тлумаченні - це вихідний принцип здійснення правосуддя, який полягає в гарантуванні суб'єктові правозастосування (судді) правомочностей щодо обрання найбільш оптимального варіанту вирішення правового питання, відповідно до нормативно визначених меж, вихідних засад та цілей права, конкретних обставин справи [2, с. 43].

Також є дослідники, які розглядають розсуд як *спосіб*, тобто дія чи прийом, що дає можливість зробити, здійснити що-небудь, досягти чогось.

Такої позиції дотримується М. Маліков, говорячи, що розсуд можна розглядати як спосіб взаємозв'язку між якістю законодавства та ефективністю правозастосування, який функціонує для усунення прогалин у праві [17, с.9].

З точки зору А. Ст'юпіна, розсуд розглядається як один із способів вирішення дійсних проблем, пов'язаних із правовими межами ухвалення рішень у складних категоріях справ [18, с. 25].

Із часом деякі автори почали досліджувати безпосередньо судовий розсуд, враховуючи, що саме він є предметом нашого дослідження, вважаємо за необхідне розглянути його окремо.

К. Комісаров вважає, що розсуд - це надана суду правомочність приймати, відповідно до конкретних умов, таке рішення з питань права, можливість якого впливає із загальних і лише відносно визначених вказівок закону [19, с.51].

Так, І. Лапшина визначає судовий розсуд як специфічний вид судової правозастосувальної діяльності, сутність якої полягає в наданні суду у відповідних випадках повноважень ухвалювати таке рішення, можливість

котрого впливає із загальних і тільки відносно визначених положень закону [20, с.72].

І. Сенякін визначає судовий розсуд як надане суду повноваження приймати, відповідно до конкретних обставин справи, таке рішення щодо правових питань, можливість якого впливає із загальних та лише відносно визначених норм законодавства [21, с.73].

В. Подмосковний судовий розсуд тлумачить як надане судді законом повноваження свободи обрання одного із декількох закріплених у правовій нормі альтернативних, але у рівній мірі законних рішень у справі, що ґрунтуються на його переконанні [22, с.19].

Л. Берг відзначає, що судовий розсуд - це елемент судової правозастосовної діяльності, яка полягає в обранні мотивованого, законного та обґрунтованого рішення, що вчиняється уповноваженим суб'єктом (суддею) з конкретної юридичної справи в межах, встановлених нормою права [23, с.8].

Тобто позиція більшості авторів наступна, якщо судовий розсуд реалізується судом, то відповідно він має бути певною мірою обмеженим у виборі варіантів врегулювання правового конфлікту, хоча закон не завжди може передбачити всю специфіку та особливості спірних правовідносин. До прикладу, останні постанови Касаційного адміністративного суду в складі нового Верховного Суду транслюють позицію, що «суд не обмежений у виборі способів відновлення порушеного права особи» [24].

В. Гончаров та В. Кожевников вважають, що розсуд правозастосувального суб'єкта існує лише тоді, коли він у своїй професійній діяльності оперує (керується) диспозитивними нормами, у тому числі і тими, що містять оціночні поняття [25, с.54].

У цьому випадку вважаємо за необхідне підкреслити, що в розрізі адміністративного судочинства можна стверджувати про відсутність імперативних норм щодо примусового вибору певної поведінкової настанови, що, з одного боку, дає можливість суду вийти за межі позовних вимог, якщо це необхідно для ефективного захисту прав, свобод та інтересів, а з іншого боку, необхідність дотримання процесуальних процедур.

Найближчим, на наш погляд, був О. Сеньків, який розглядав поняття судового розсуду в рамках адміністративного судочинства і ви-

значив судовий розсуд як передбачене законодавством право суду, яке реалізується з дотриманням встановленої процесуальної форми здійснення правосуддя в адміністративних справах, надає йому можливість під час прийняття судового рішення (вчинення процесуальної дії) вибрати з декількох варіантів рішення (дії), встановлених законом чи визначених на його основі судом (повністю або частково за змістом та/чи обсягом), найбільш оптимальний у правових і фактичних умовах розгляду та вирішення конкретної справи, з метою забезпечення верховенства права, справедливості та ефективного поновлення порушених прав та інтересів учасників процесу [26, с.59].

Висновок

Отже, проведене нами дослідження дає підстави надати власне визначення «розсуду», яке варто розуміти як процесуальну можливість або право суду легітимно обирати належний спосіб відновлення порушених прав та свобод учасників процесу при вирішенні правового спору, на підставі власного судження в рамках усебічного, повного, об'єктивного дослідження та оцінки (виняткових) обставин справи, виходячи із правових принципів та загальних засад судочинства.

Література

1. Литвин Н.А. Ярош А.О. Адміністративне судочинство як основний засіб захисту прав та інтересів фізичних і юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин. Наше право. 2020. № 1. С. 22-27.
2. Куфтирєв П.В. Суддівський розсуд у теорії права: дис. ... канд. наук: 12.00.01/ П.В. Куфтирєв; Київ, 2009. С. 208.
3. Барак А. Судейское усмотрение / А. Барак : Пер. с англ. М.: Изд-во «Норма», 1999. С. 376
URL:<https://lawbook.online/pravo-sudebnoe/sudeyskoe-usmotrenie-perevod-angliyskogo-ch1.html> (дата звернення: 11.03.2022 р.)
4. Авер'янов В.Б. Дискреційна влада : Юридична енциклопедія : у 6 т. Українська енциклопедія, Київ, 1999. Т. 2. С. 195–196
5. Барабаш Ю.Г. Дискреційні повноваження вищих органів влади: правова природа та умови ефективного застосування. Університетські наукові записки. Харків, 2007. № 4 (24). С. 49–54.
6. Фуфалько Т.М. Обмеження дискреційних повноважень як складова принципу пропорційності. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. Харків, 2012. № 1. С. 52–59.
7. Лагода О.С. Адміністративна процедура: теорія і практика застосування: дис. ... канд. юрид. наук; О.С. Лагода, Ірпінь, 2007. С. 187.
8. Селіванов А.О. Адміністративний процес в Україні: реальність і перспективи розвитку правових доктрин / А.О. Селіванов. К.: Ін Юре, 2000. С. 68.
9. Ткешеліадзе Г. Т. Судебная практика и уголовный закон : автореф. дисс... докт. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Уголовное право; Криминология» / Г. Т. Ткешеліадзе. — М., 1981. — С. 35–36
10. Папкова О.А. Понятие судейского усмотрения / О.А. Папкова // Журнал российского права. 1997. №12. С. 98-118.
11. Папкова О.А. Судейское усмотрение в гражданском процессуальном праве /- О.А. Папкова // Законодательство. 1999. №2. С.41-54.
12. Рісний М. Б. Правозастосувальний розсуд (загальнотеоретичні аспекти): дис. ... канд. юрид. наук / М.Б. Рісний, Львів, 2006. С. 170.
13. Канцір В.С. Проблеми судового угляду при застосуванні кримінального законодавства України: дис... канд. юрид. наук: 12.00.08 / В.С. Канцір, Львів, 1998. С. 175
14. Меньшиков В.В. Индивидуально-правовая регламентация общественных отношений. // Сборник аспирантских работ. Вып. 9 – Свердловск, 1969. – С.18
15. Лазарев Б.М. Компетенция органов управления / Б.М. Лазарев. М.: Юрид. лит., 1972. 280 с.
16. Манохин В. М. Правовое государство и проблема управления п усмотрению /- В. М. Манохин // Советское государство и право. -1990. - №1. - С.22-31.
17. Маликов М. Проблемы усмотрения правоприменителя: природа, признаки,

пределы. Тексты лекций. - Уфа.: - Редакционно-издательский отдел Башкирского университета, 1990. - С. 68.

18. Стёпин А.Б. Пределы судебного усмотрения при назначении наказания за терроризм. // Право и безопасность. – 2005, №2 (15), С.25-31

19. Комиссаров К.И. Судебное усмотрение в советском гражданском процессе /- К.И. Комиссаров // Сов. гос. и право. 1969. №4. С.51-59.

20. Лапшин И. С. Диспозитивные нормы права : монография / Иван Сергеевич Лапшин. – Н. Новгород : Нижегородская академия МВД России, 2002. – С.132.

21. Сенякин, И. Н. Судебное усмотрение в частном праве (общетеоретический анализ) / И. Н. Сенякин, А. Б. Степин, В. Д. Подмосковский. – Саратов: Изд-во ГОУ ВПО «Саратовская государственная академия права», 2005. – С. 240

22. Подмосковский В.Д. Правовая основа судебного усмотрения по российскому законодательству (вопросы теории и практики): дисс. на соискание уч. степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 / В.Д. Подмосковский; Волгоград, 2004. С.158

23. Берг А.Н. Судебное усмотрение и его пределы: общетеоретический аспект: дис. ... канд. юрид. наук. : 12.00.01 / А.Н. Берг; Екатеринбург, 2008. С.202

24. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду: головуючого судді - Гімона М.М., суддів: Мороз А.А., Кравчука В.М. від 16 травня 2019 р. у адміністративній справі 821/925/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/81795808>. (дата звернення: 24.02.2022)

25. Гончаров В. Б. Проблема усмотрения правоприменяющего субъекта в правоохранительной сфере / В. Б. Гончаров, В. В. Кожевников // Государство и право. – 2001. — № 3. – С. 51 – 60.

26. Сеньків О.І. Судовий розсуд в адміністративному судочинстві: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / О.І. Сеньків; Ірпінь, 2012. С.250

SUMMARY

The article examines scientific approaches to the right to understand judicial discretion in administrative proceedings. It is noted that the modern Ukrainian judicial system has been in a state of reform for several years on the way to European integration, the purpose of which is to ensure complete independence, impartiality and, most importantly, efficiency. However, there are still a number of issues that have not moved due to the encounter with the ingrained difficulties of implementing and observing legal principles, which are not characteristic of the former state of authoritarian rule with a legal system of the Soviet model, where greater emphasis was always placed on strict rules and compliance, and not on individual judgment and discretion.

It is noted that over the past four years there have been several successful attempts to separate the Ukrainian approach to the application of judicial discretion in the modern procedural plane from the Soviet dogmatic doctrine, where at that time alternative options for solving legal problems were not even considered. It is precisely such attempts that are currently being discussed in the resolutions of the higher administrative bodies of the Ukrainian courts, where the position is openly expressed about the impossibility of limiting the court in the choice of ways to restore violated rights and freedoms, which in fact emphasizes the need to change the scope of the court's powers, which in the conditions of the ongoing judicial reform, has there are no chances of increasing the possibility of real resolution of disputed legal relations and providing the judicial system with effective mechanisms for the protection of violated rights and freedoms.

On the basis of the conducted research, a proper definition of "court discretion" is proposed, which should be understood as a procedural possibility or the right of the court to legitimately choose an appropriate method of restoring the violated rights and freedoms of the participants in the process when resolving a legal dispute, based on its own judgment within the framework of a comprehensive, complete, objective research and evaluation of the (exceptional) circumstances of the case, based on legal principles and general principles of judicial proceedings.

Key words: discretion of the court, discretionary powers, judicial system, administrative proceedings, court decisions, justice.